

S

Sexuální a genderově podmíněné obtěžování na vysokých školách

Analýza výročních
zpráv vysokých škol
za rok 2023

**Anna Donovalová
Zuzana Andreska
Marcela Linková**

Sexuální a genderově podmíněné obtěžování na vysokých školách

Analýza výročních zpráv vysokých
škol za rok 2023

Shrnutí

Tato studie se zabývá řešením sexuálního a genderově podmíněného obtěžování, a to analýzou informací vykazovaných ve výročních zprávách 25 veřejných vysokých škol v České republice za rok 2023. Cílem studie je identifikovat opatření týkající se této problematiky, sledovat jejich vývoj v průběhu let a zmapovat, jak vysoké školy naplňují osnovu výročních zpráv vycházející z modelu 7P¹ a *Minimální standard bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost* (dále též jako „Minimální standard bezpečného prostředí“). Tento model zahrnuje sedm klíčových oblastí: Prevalence, Prevence, Pomoc, Postih, Poskytování služeb, Partnerství a Politiky. Analýza se také zaměřuje na odpovědnost za implementaci přijatých opatření.

Vysoké školy mají od roku 2017 povinnost zahrnovat informace o sexuálním a genderově podmíněném obtěžování do svých výročních zpráv, přičemž Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) poskytuje osnovu pro strukturu a obsah těchto zpráv. Pro rok 2024 vznikla nová osnovu, která reflektuje model 7P jako první část Minimálního standardu bezpečného prostředí.

Výsledky ukazují, že vysoké školy stále více přijímají specifické nástroje a opatření k řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Počet institucí s pozicí ombudsovo osoby vzrostl na 11, plán genderové rovnosti uvádí 21 vysokých škol. Nárůst je patrný i u preventivních nástrojů školení a workshopů (17 škol) a využití online nástrojů (13 škol). Některé instituce také vytvářejí dedikované webové stránky nebo příručky k této problematice, což zvyšuje dostupnost informací pro studující a zaměstnané osoby, objevují se také informace o integraci této problematiky do kurzů pro nově nastupující studující nebo úvodních informací pro nové zaměstnance a zaměstnankyně. Naopak mírný pokles byl zaznamenán u využívání etických komisí a vnitřních směrnic, což naznačuje posun k nástrojům specificky zaměřeným na tuto problematiku.

Z hlediska modelu 7P je nejvíce naplňována oblast politik (23 vysokých škol), prevence (19 škol) a poskytování služeb (17 škol). Oblast postihu je nejméně pokryta, a to pouhými čtyřmi institucemi uvádějícími opatření v této oblasti. Informace jdoucí za rámec osnovy výročních zpráv týkající se implementace opatření a odpovědnosti za ně, na úrovni Minimálního standardu bezpečného prostředí, jsou nedostatečné. Pouze minimum vysokých škol uvádí informace o stanovení odpovědných osob ve vedení, pravidelné monitorování nebo evaluaci přijatých opatření.

1 Mergaert, L.; Linková, M.; Strid, S. (2023). Theorising Gender-Based Violence Policies: A 7P Framework. *Soc. Sci.* 12, 385. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/socsci12070385>.

Ve srovnání s předchozími lety se zvýšila kvalita vykazování. Vysoké školy detailněji popisují svá opatření, v některých případech je strukturovaně rozdělují dle zadání osnovy v duchu modelu 7P a poskytují více konkrétních informací. Přestože je patrný pozitivní trend v přijímání opatření, analýza ukazuje, že mezi vysokými školami stále existují významné rozdíly v přístupu k této problematice. Některé instituce stále neposkytují ve výročních zprávách dostatečné informace, což omezuje možnost komplexního hodnocení jejich úsilí v této oblasti.

Studie formuluje doporučení pro instituce a pro MŠMT, které mají potenciál vykazování této problematiky dále zkvalitňovat. Výsledky studie sice poukazují na rostoucí povědomí a snahu vysokých škol vytvářet bezpečné a podporující akademické prostředí, ale pro dosažení udržitelného a efektivního systému je nezbytné, aby instituce nejen přijímaly opatření, ale také aktivně monitorovaly jejich implementaci, vyhodnocovaly jejich účinnost a zajišťovaly jejich provázanost a udržitelnost.

Executive summary

This study analyses measures addressing sexual and gender-based harassment based on information reported in the 2023 annual reports of 25 public universities in the Czech Republic. The aim of the study is to identify measures related to this issue, monitor their development over time, and map how universities comply with the annual report guidelines based on the 7P model¹ and on the Minimum Standard for a safe environment for high-quality, sustainable, and independent research and educational activities. The 7P model encompasses seven key areas: Prevalence, Prevention, Support, Prosecution, Service Provision, Partnerships, and Policies. The analysis also examines the accountability for implementing the adopted measures.

Since 2017, universities have been required to include information on sexual and gender-based harassment in their annual reports, with the Ministry of Education, Youth, and Sports providing a framework for the structure and content of these reports. For 2024, a new framework was developed that builds directly on the Minimum Standard.

The analysis shows that higher education institutions are increasingly adopting specific tools and measures to address sexual and gender-based harassment. The number of institutions with an ombuds position has risen to 11, and 21 higher education institutions have adopted a Gender Equality Plan that covers the thematic area of gender-based violence. There has also been an increase in training and workshops (17 universities) and in the use of online tools (13 universities). Some institutions have also created dedicated websites or guides, thereby making information even more accessible for students and staff. There is also information about integrating this issue into induction courses for new students or introductory materials for new employees. Results also show a slight decrease in the use of ethics committees and internal directives, which suggests a shift towards tools specifically focused on sexual and gender-based harassment.

Within the 7P model, the most frequently covered areas are Policies (23 higher education institutions), Prevention (19 higher education institutions), and Provision of Services (17 higher education institutions). Prosecution is the area covered least, with only four institutions reporting measures in this area. The reporting of information on the implementation of measures and responsibility for them is often insufficient in the annual reports. Only a very small number of higher education institutions provide information on whether members of management have been appointed the responsibility for the implementation of measures or whether their implementation is regularly monitored and evaluated.

¹ Mergaert, L.; Linková, M.; Strid, S. (2023). Theorising Gender-Based Violence Policies: A 7P Framework. *Soc. Sci.* 12, 385. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/socsci12070385>.

Compared to previous years, the quality of the reporting has improved. Higher education institutions describe their measures in more detail, sometimes structurally dividing them according to the 7Ps and providing more specific information. Despite the evident positive trend in adopting measures, the analysis shows that significant differences continue to exist among higher education institutions in their approach to this issue. Some institutions do not provide sufficient information in their annual reports, which makes it difficult to comprehensively assess their efforts in this area.

The study formulates recommendations for higher education institutions and for the Ministry of Education, Youth, and Sports that have the potential to further improve the reporting on this issue. The results indicate increasing awareness and efforts by higher education institutions to create a safe and supportive academic environment. However, to achieve a sustainable and effective system, it is essential that institutions not only adopt measures but also actively monitor their implementation, evaluate their effectiveness, and ensure their interconnectedness and sustainability.

Obsah

Shrnutí	2
Executive summary	4

část 1	8
---------------	----------

Úvod

část 2	11
---------------	-----------

Základní pojmy

část 3	13
---------------	-----------

Návaznost na veřejné politiky

3.1. Národní úroveň	14
3.2. Evropská úroveň	15

část 4	17
---------------	-----------

Metodologie

4.1. Předmět a cíl analýzy	18
4.2. Výzkumná otázka	18
4.3. Teoretický rámec	19
4.4. Sběr dat a analytický postup	23
4.5. Limity analýzy	24

část **5** **25**

Výsledky analýzy

- 5.1.** Specifické nástroje a meziroční srovnání **26**
- 5.2.** Cílové skupiny opatření **28**
- 5.3.** Minimální standard bezpečného prostředí –
část 1: Opatření dle modelu 7P **28**
- 5.4.** Plnění minimálního standardu –
odpovědnost za implementaci opatření **33**

část **6** **36**

Vývoj vykazování

část **7** **38**

**Příklady praxe vykazování
vybraných vysokých škol**

část **8** **40**

Závěr

část **9** **42**

Doporučení

- Výsledky za jednotlivé školy **44**

Úvod

Tato studie³ se zabývá řešením sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Studie analyzuje zpracování a vykazování tématu sexuálního a genderově podmíněného obtěžování ve výročních zprávách (dále též „VZ“) veřejných vysokých škol za rok 2023 a porovnává získaná data s výsledky analýz z let 2021⁴ a 2022.⁵ Analýza za rok 2023 rozšiřuje a doplňuje kategorie analýzy, aby odpovídaly struktuře osnovy textové přílohy výročních zpráv o činnosti vysokých škol za rok 2023 (dále též „osnova VZ MŠMT“).⁶

Vysoké školy mají od roku 2017 povinnost do výročních zpráv zahrnout informace, které se týkají řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Výroční zprávy veřejných vysokých škol jsou tak plošným a systematickým nástrojem vykazování informací o řešení problematiky sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy problematiku pomocí výročních zpráv monitoruje a tímto způsobem získává informace o jejím aktuálním stavu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každý rok publikuje a aktualizuje osnovu výročních zpráv, která uvádí, jak mají vysoké školy vykazovat informace v jednotlivých oblastech. Aktualizovaná osnova pro rok 2023 vychází z modelu 7P (tedy opatření pokrývající sedm oblastí, které dohromady představují základ pro udržitelný a kvalitně nastavený systém bezpečného prostředí).

Cílem studie je identifikovat opatření týkající se sexuálního a genderově podmíněného obtěžování a sledovat jejich vývoj mezi jednotlivými roky, dále monitorovat stav vykazování v této oblasti a zmapovat, zda a jakými opatřeními naplňují osnovu VZ. Nad rámec osnovy MŠMT je analyzováno, jaká opatření vysoké školy přijímají k implementaci opatření a jejich monitoringu a evaluaci v souladu s Minimálním standardem bezpečného prostředí.⁷ Analýza tak poskytuje Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ucelené informace o stavu řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování na úrovni vysokých

- 3 Studie vznikla za podpory projektu STRATIN+ financovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a v návaznosti na cíle stanovené v Plánu podpory rovnosti žen a mužů. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). PLÁN PODPORY ROVNOSTI ŽEN A MUŽŮ Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/III_Material_VPR_Plan_rovnosti_FINAL_2021.pdf.
- 4 Donovalová, A. & Tenglerová, H. (2022). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách. Analýza výročních zpráv vysokých škol. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Genderov%C4%9B%20podm%C3%ADn%C4%9Bn%C3%A9%20n%C3%A1sil%C3%AD%20a%20sexu%C3%A1ln%C3%AD%20obt%C4%9B%C5%BEov%C3%A1n%C3%AD%20na%20vysok%C3%BDch%20C5%A1kol%C3%A1ch%20-%20anal%C3%BDza%20v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%ADch%20zpr%C3%A1v%20V%C5%A0.pdf>.
- 5 Donovalová, A. & Linková, M. (2023). *Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách. Analýza výročních zpráv vysokých škol za rok 2022*. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2023/M4/Genderove_podminene_nasili_A5_2023.pdf.
- 6 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2024). Textová příloha výročních zpráv o činnosti vysokých škol za rok 2023. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocnii-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>.
- 7 Národní kontaktní centrum – gender a věda (2024). *Minimální standard bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

škól jako celků a tím podporuje vývoj politik v této oblasti. V neposlední řadě analýza nabízí jednotlivým vysokým školám srovnání a inspiraci pro implementaci a zlepšování opatření proti sexuálnímu a genderově podmíněnému obtěžování.

Prostředí vysokých škol by mělo být pro všechny, kteří v něm působí, bezpečným a podporujícím prostředím. Pokud takové prostředí instituce vytvoří, vytvoří to podmínky pro dosahování dobrých výsledků studujících i zaměstnanců a zaměstnankyň. VŠ tak naplní svou úlohu v oblasti vzdělávání a výzkumu, což může mít vliv na reputaci instituce a zabezpečení konkurenceschopnosti.⁸ Na sexuální a genderově podmíněné obtěžování na vysokých školách upozorňují nejen experti,⁹ ale také sami studující vysokých škol.¹⁰ Zviditelnění tématu přivádí pozornost také k tomu, jakými prostředky případy sexuálního a genderově podmíněného obtěžování instituce řeší.¹¹ Bezpečné a nediskriminační prostředí je navíc zásadní podmínkou pro růst lidí a podpory jejich potenciálního uplatnění ve společnosti a na trhu práce.

Studie respektuje terminologii MŠMT ve zkoumané oblasti sexuálního a genderově podmíněného obtěžování (kapitola 2) a vychází z veřejných politik na národní i evropské úrovni (kapitola 3). Kapitola 5 této studie představuje výsledky analýzy výročních zpráv za rok 2023. Kapitola 6 je věnována vývoji vykazování v této oblasti, kapitola 7 pak obsahuje konkrétní příklady praxe vykazování na vybraných vysokých školách. Závěrečná část této studie obsahuje doporučení pro státní správu a vysoké školy. Přílohou studie je tabulka s výsledky jednotlivých institucí v kontextu specifických nástrojů, které k řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování využívají.

8 Národní kontaktní centrum – gender a věda (2024). *Minimální standard bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

9 Vohlídalová, M. (2009). Sexuální obtěžování na vysoké škole. V ČR neexistující problém? *Gender, Equal Opportunities, Research*, 10(2), s. 20–28.

10 Deník N. (2021). *Sesbírali výpovědi spolužáků o ponižování, sexismu a obtěžování na DAMU: „Báli jsme se někomu svěřit.“* Dostupné z: <https://denikn.cz/668233/sesbirali-vypovedi-spoluzaku-o-ponizovani-sexismu-a-obtezovani-na-damu-bali-jsme-se-nekomu-sverit/>.

Deník N. (2022). *„Přišla jsem jako mozek, on ze mě udělal tělo.“ Studentka popsala napadení docentem, na škole skončil.* Dostupné z: <https://denikn.cz/885047/prisla-jsem-jako-mozek-on-ze-me-udelal-telo-studentka-popsala-napadeni-docentem-na-skole-skoncil/>.

11 Česká tisková agentura & Bradová, Z. (2023, 8. února). *Kvůli podezření z obtěžování stáhla Masarykova univerzita už třetího učitele.* Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/sexuální-obtezovani-masarykova-univerzita-treti-ucitel-stazen.A230208_125112_brno-zpravy_mos1.

Hronová, Z. (2023, 3. března). *Musíte to vydržet, slýchávaly obtěžované studentky. Teď se věci daly do pohybu.* Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/vysoke-skoly-sexualni-obtezovani-studentek.html.

Pihová, D. (2023, 1. srpna). *Na FHS UK skončili historici obvinění z obtěžování studentek.* Dostupné z: <https://denikn.cz/minuta/1204910/>.

Základní pojmy

V analýze je použita terminologie osnovy VZ MŠMT. Jelikož osnova neobsahuje definice užívaných pojmů, uvádíme pro účely transparentnosti analýzy definice zde.

Genderově podmíněné obtěžování lze definovat jako obtěžování, které je namířeno vůči osobám z důvodu jejich pohlaví nebo genderové identity nebo které má nepřiměřený dopad na osoby určitého pohlaví nebo genderové identity a které zahrnuje sexuální obtěžování.¹²

Sexuální obtěžování je nežádoucí chování, které má sexuální povahu,

- a) *jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí nebo*
- b) *které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů.*¹³

¹² Úmluva Mezinárodní organizace práce o násilí a obtěžování z roku 2019 (č. 190), 2020, čl. 1 odst. 1 písm. b).

¹³ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>.

Návaznost na veřejné politiky

3.1. Národní úroveň_14

3.2. Evropská úroveň_15

Bezpečné prostředí na vysokých školách je jednou z priorit české vlády prospanou do několika významných strategických dokumentů v oblasti výzkumu, vysokého školství a rovnosti žen a mužů.

Ve Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030¹⁴ si vláda klade za cíl vytvoření podmínek pro zajištění bezpečného prostředí na školách a ve výzkumných organizacích a volí k tomu nástroje finanční a analyticko-metodické. Zprvé finančně má být podporována prevence genderově podmíněného násilí v rámci výzev Operačního programu Jan Amos Komenský a dále má být podporováno zřizování a chod míst pro řešení diskriminace neboli ombudsosob. Vytvoření „kontaktních míst určených pro řešení případů diskriminace a zajišťování rovného zacházení a bezpečného prostředí na vysoké škole“ předvídá projednávaná novela zákona o vysokých školách.¹⁵ Zadrhé Strategie předvídá analýzu vnitřních předpisů vysokých škol v oblasti řešení sexuálního obtěžování, k jejíž realizaci přispívá i tato studie.

Zatřetí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je odpovědné za vytvoření modelového předpisu v této oblasti a vytvoření Standardu pozice ombudsosob. Preventivní aktivity jsou též zakotveny ve vládním Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026,¹⁶ a to formou zajišťování nabídky školení k prevenci genderově podmíněného násilí včetně sexuálního obtěžování pro všechny akademické pracovníky a pracovnice a další zaměstnance a zaměstnankyně na vysokých školách a vytvoření metodického dokumentu pro vysoké školy zahrnujícího doporučené postupy v případech genderově podmíněného násilí včetně sexuálního obtěžování a zneužívání a upravujícího činnost ombudsosob v této oblasti. Informace o naplňování těchto opatření budou k dispozici v polovině roku 2025.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které je gestorem těchto opatření, téma bezpečného akademického prostředí promítá též do ročních Plánů realizace Strategické-

¹⁴ Vláda České republiky. (2024). Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. Kapitola Poznání, strategický cíl 3: Uplatňování genderového hlediska v chodu a v řízení vzdělávacích a vědeckovýzkumných institucí.

¹⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2023). Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCNUTLVWM/>.

¹⁶ Vláda České republiky. (2023). Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023–2026, opatření č. 01. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/-/130347/>.

ho záměru pro oblast vysokých škol. Pro rok 2024¹⁷ stanovilo jako jednu z podporovaných oblastí „posilování etických principů v prostředí vysokých škol, včetně opatření proti diskriminaci vůči různým skupinám osob a sexuálnímu obtěžování; zvyšování relevance povědomí o genderové problematice mezi studenty i pracovníky a vedením vysokých škol“. Pro rok 2025 bude otázka bezpečného prostředí podporována v rámci péče o well-being studujících i zaměstnanců vysokých škol.¹⁸

V neposlední řadě MŠMT zakotvuje pravidelnou realizaci této analýzy výročních zpráv v Plánu podpory rovnosti žen a mužů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024, a to v opatření *Monitorovat naplňování principů genderové rovnosti*, a to prostřednictvím *Monitorování naplňování principů genderové rovnosti... v režimu Výročních zpráv o činnosti vysoké školy*.¹⁹

Tato opatření ve svém souhrnu přispívají k naplňování klíčové oblasti Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+,²⁰ a to „motivace lidí k výzkumné kariéře a rozvoj potenciálu lidí“. Na podmínkách, které instituce vytvářejí, a ochotě výzkumníků a výzkumnic v něm setrávat, závisí úspěch českého výzkumu a společnosti.

Evropská úroveň

kapitola

3.2.

Na evropské úrovni je problematika genderově podmíněného násilí jednou z prioritních aktivit Politické agendy ERA 2022–2024²¹, a to konkrétně Akce 5, jejímž cílem je „prosazovat genderovou rovnost a podporovat inkluzivitu ve světle Lublaňské deklarace“. Jedním z výstupů Akce 5 je „strategie na řešení genderově podmíněného násilí, včetně sexuálního obtěžování, v evropském systému výzkumu a inovací a zajištění genderově rovných

¹⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2023). Plán realizace Strategického záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2024. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/strategicky-zamer>.

¹⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2024). Plán realizace Strategického záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2025. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/odbor_30/DH/SZ/Plan_realizace_SZ_pro_rok_2025.pdf.

¹⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2020). *Plán podpory rovnosti žen a mužů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021–2024*. https://www.msmt.cz/uploads/III_Material_VPR_Plan_rovnosti_FINAL_2021.pdf.

²⁰ Vláda České republiky. (2020). Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+. Dostupné z: <https://vyzkum.gov.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=913172>.

²¹ European Commission. (2021). European Research Area Policy Agenda – Overview of actions for the period 2022–2024. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupné z: https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/ec_rtd_era-policy-agenda-2021.pdf.

a inkluzivních pracovních prostředí prostřednictvím institucionální změny v organizacích financujících a realizujících výzkum. Na tomto výstupu v letech 2023 a 2024 pracovala ERA Forum Subgroup on Inclusive Gender Equality in Research and Innovation²² (Podskupina Fóra ERA pro inkluzivní genderovou rovnost ve výzkumu a inovacích) a výsledkem je Zero Tolerance Code of Conduct²³ (dále Kodex nulové tolerance), který byl představen v březnu 2024 na Research & Innovation Days²⁴ a v září 2024 na ERA Conference 2024²⁵ s názvem Fostering Greater Integration. Advancing Competitiveness v rámci panelu Inclusive Gender Equality: Shaping the Future²⁶.

Kodex nulové tolerance definuje klíčová doporučení pro všechny aktéry Evropského výzkumného prostoru. Evropská komise za účelem operacionalizace těchto doporučení do konkrétních institucionálních politik financuje v letech 2024 až 2027 projekt Horizontu Evropa GenderSAFE,²⁷ v rámci něhož vznikl tzv. „Slib nulové tolerance k genderově podmíněnému násilí“. V něm se mohou výzkumné organizace a vysoké školy i jednotlivci podpisem zavázat k podpoře a naplňování opatření obsažených v tomto kodexu v každodenní praxi. Cílem dokumentu je zvýšit povědomí o opatřeních obsažených v Kodexu nulové tolerance a budovat podporu pro řešení tématu genderově podmíněného násilí. Implementace nulové tolerance do praxe napříč Evropou je dále podpořena prostřednictvím několika virtuálních Komunit praxe, včetně „kruhu“ institucí ze střední a východní Evropy pod vedením Michaely Antonín Malaníkové z Univerzity Palackého a facilitací Gabriely Langhammerové z NKC – gender a věda.

Členské státy a Evropská komise dále vyjednávají Politickou agendu ERA na období 2025 až 2027, v níž je stávající Akce 5 věnovaná genderové rovnosti rozšířena a posílena v rámci Akce 4 „Strengthening inclusive and intersectional gender equality in the ERA“. Ta zahrnuje aktivitu zaměřenou na implementaci Kodexu chování k řešení genderově podmíněného násilí ve výzkumu a inovacích z Akce 5 ERA Policy Agenda 2022–2024 (Implement the Code of Conduct on counteracting gender-based violence in R&I developed under Action 5 of the ERA Policy Agenda 2022–2024). Cílem tohoto opatření je vytváření bezpečnějšího pracovního a studijního prostředí ve výzkumu a inovacích, a to prostřednictvím zvýšeného závazku a vyššího povědomí o nutných krocích u zamezení genderově podmíněného násilí ve výzkumu a inovacích na všech úrovních a zintenzivněné zavádění opatření proti genderově podmíněnému násilí.

²² Více informací o ERA Forum Subgroup je dostupných na <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&fromMainGroup=true&groupId=103813>.

²³ European Commission: Directorate-General for Research and Innovation. (2024). *Zero-tolerance code of conduct: counteracting gender-based violence, including sexual harassment, in the EU research and innovation system*. Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/044501>.

²⁴ V rámci Research & Innovation Days byl zorganizován panel Towards an ERA Free from Gender-based Violence in Science. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9-L-evh48GU>.

²⁵ Další informace o konferenci jsou k dispozici na stránkách konference <https://european-research-area.ec.europa.eu/european-research-area-stakeholder-conference-2024>.

²⁶ Záznam panelu je dostupný online na YouTube kanále Generálního ředitelství pro výzkum a inovace na adrese: https://www.youtube.com/watch?v=xLt5J6_zHvg.

²⁷ Více informací o projektu na webových stránkách projektu <https://gendernsafe.eu/> a na informačním portále Evropské komise CORDIS <https://cordis.europa.eu/project/id/101130899>.

část

4

Metodologie

- 4.1. Předmět a cíl analýzy_18**
- 4.2. Výzkumná otázka_18**
- 4.3. Teoretický rámec_19**
- 4.4. Sběr dat a analytický postup_23**
- 4.5. Limity analýzy_24**

Předmět a cíl analýzy

kapitola

4.1.

Předmětem této analýzy jsou výroční zprávy 25 veřejných vysokých škol v České republice za rok 2023, konkrétně kapitola 13 „Podpora well-beingu v akademickém prostředí: genderová rovnost a bezpečné prostředí“.

Cílem analýzy je identifikovat opatření týkající se této problematiky, sledovat jejich vývoj v průběhu let, monitorovat stav vykazování v této oblasti a zmapovat, jak vysoké školy naplňují osnovu výročních zpráv. Ta vychází z modelu 7P a *Minimálního standardu bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*. Model 7P zahrnuje sedm klíčových oblastí: Prevalence, Prevence, Pomoc, Postih, Poskytování služeb, Partnerství a Politiky. Analýza se také zaměřuje na odpovědnost za implementaci přijatých opatření.

Analýza dále poskytuje Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ucelené informace o stavu řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování na úrovni vysokých škol jako celků a tím podporuje vývoj politik v této oblasti.

Analýza v neposlední řadě nabízí jednotlivým vysokým školám srovnání a inspiraci pro implementaci a zlepšování opatření proti sexuálnímu a genderově podmíněnému obtěžování.

Výzkumná otázka

kapitola

4.2.

Analýza je vedena dvěma hlavními výzkumnými otázkami. Zaprvé naplňují vysoké školy osnovu pro výroční zprávy MŠMT a vykazují informace v těch oblastech, které osnovu požaduje? Zadruhé jaké druhy opatření vysoké školy vykazují prostřednictvím výročních zpráv a jaká je četnost výskytu jednotlivých opatření?

Základem pro analýzu výročních zpráv je osnova VZ Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Tuto problematiku ošetřuje kapitola 13 *Podpora well-beingu v akademickém prostředí: genderová rovnost a bezpečné prostředí*, která se dále člení na tři témata: Bezpečné prostředí, strategie řízení lidských zdrojů (plán genderové rovnosti) a integrace genderu v obsahu výzkumu a výuky. Vysoké školy informace o řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování vykazují v první, případně druhé části této kapitoly, kdy první část se zabývá přímo sexuálním a genderově podmíněným obtěžováním a druhá část se zabývá Plánem genderové rovnosti (dále též jako „GEP“), který jako jednu z pěti doporučených oblastí obsahuje právě genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování. Výroční zprávy pak také někdy v těchto kapitolách odkazují k dalším částem VZ, kde některá opatření či aktivity rozepisují podrobněji. Nejčastěji se jedná o kapitolu 3, která obsahuje informace o poradenských službách, které se často vážou k řešení a péči o přeživší, svědky i obviněné, o kapitolu 4, ve které instituce přímo vykazují ustanovení pozice ochránce práv, nebo o kapitolu 5, která se týká budování kapacit pro strategické řízení (kam spadá třeba informace o proškolení vedoucích osob v oblasti sexuálního a genderově podmíněného obtěžování). V rámci této studie jsme analyzovaly i jiné části VZ než pouze kapitolu 13, abychom získaly všechny informace o problematice sexuálního a genderově podmíněného obtěžování.

V rámci tématu sexuální a genderově podmíněné obtěžování musí vysoké školy popsat:

„postup pro zajištění genderové rovnosti a bezpečného prostředí v akademickém prostředí, a to dle následujících:

- *jakým způsobem se zabývá problematikou sexuálního a genderově podmíněného obtěžování a*
- *kdo jsou cílové skupiny opatření (studující, zaměstnanecké skupiny, případně další).*
- *Konkrétně uvede, jaká*

Oblast 7P, se kterou daná část osnovy VZ koresponduje	
<i>preventivní opatření zavedla (např. vzdělávací aktivity a materiály, opatření a výcvik),</i>	<p>Prevence</p> <p>zahrnuje opatření, která podporují změnu v sociálních a kulturních vzorcích chování a proměnu postojů osob působících na instituci nebo s ní spolupracujících. V kontextu akademických a výzkumných institucí to může zahrnovat vstupní materiály pro zaměstnané i studující, interní a externí propagaci a školení, veřejná prohlášení a osvětové kampaně.</p>
<i>jak chrání bezpečí a potřeby obětí (např. transparentní anonymizovaný proces oznamování a další ustanovení),</i>	<p>Pomoc</p> <p>cílí na zajištění bezpečnosti a naplňování potřeb (potenciálních) obětí/přeživších. Součástí pomoci jsou jasné procesy a infrastruktura pro oznamování případů a podpora osob, které oznámení podávají. Tato opatření by měla být zaměřena na osoby dotčené nepřijatelným jednáním (oběti/přeživší), svědky, oznamovatele (whistle-blowing), osoby zprostředkovávající pomoc a kohokoliv, kdo může být vystaven riziku genderově podmíněného násilí nebo odvety. Součástí pomoci jsou také školení osob odpovědných za řešení případů. Pomoc může též zahrnovat předběžná opatření vedoucí k omezení kontaktu mezi dotčenou osobou a údajným původcem jednání prostřednictvím nepřidělení části sjednané práce (např. výuky), změnu koleje, studijní skupiny, vedoucího práce apod.</p>
<i>jaký má v této oblasti zaveden postup pro řešení případů obtěžování (disciplinární opatření, legální postup proti osobám, které se proviní),</i>	<p>Postih</p> <p>zahrnuje disciplinární a pracovněprávní opatření vůči (údajným) původcům, příslušné prošetřovací opatření a sankce. Jedná se o napomenutí, vytýkácké dopis, (podmíněné) vyloučení ze studia, ukončení pracovního poměru, příp. řízení před soudy a spolupráci s externími aktéry včetně policie a právních zástupců.</p>
<i>jaké služby poskytuje obětem, svědkům a pachatelům,</i>	<p>Poskytování služeb</p> <p>zahrnuje poskytování služeb obětem/přeživším, jejich rodinám, svědkům, ale i (údajným) původcům genderově podmíněného násilí a osobám působícím na instituci nebo s ní spolupracujícím, na které mělo jednání dopad. Spadá sem činnost odborníků, kteří služby poskytují (např. ti, kteří se podílejí na specializovaných školeních), a existující nástroje, které pomáhají lépe řešit potřeby cílových skupin. Důležité je, aby o dostupnosti služeb věděly všechny osoby zaměstnané i studující i osoby ve vedoucích pozicích.</p>

<p><i>jak se zapojuje do hledání řešení a spolupráce s dalšími aktéry s cílem snížit výskyt jevu,</i></p>	<p>Partnerství zahrnuje spolupráci s relevantními aktéry na všech úrovních, jako jsou orgány státní správy, občanská společnost, poskytovatelé služeb, odbory a spolky osob studujících i zaměstnaných. Externí partnerství mohou doplňovat potřebné dovednosti, kompetence a expertiza v rámci instituce.</p>
<p><i>jak mapuje výskyt jevu a</i></p>	<p>Prevalence se týká dat a jejich sběru, jehož cílem je odhadnout výskyt genderově podmíněného násilí a jeho jednotlivých forem. Údaje lze shromažďovat prostřednictvím průzkumů nebo administrativních postupů (např. registrace oznámení).</p>
<p><i>jaké komplexní ucelené politiky či strategie (interní dokumenty), které problematiku ošetřují, zavedla.²⁸</i></p>	<p>Politiky stojí v základu konceptu 7P a zahrnují: a) politické rámce, tedy ucelený soubor opatření s jasnou vizí a komplexní strategií, které reagují na případy genderově podmíněného násilí uceleným a strukturovaným způsobem, a b) dokumenty, které výslovně a konkrétně formalizují závazek organizace řešit genderově podmíněné násilí.²⁹</p>

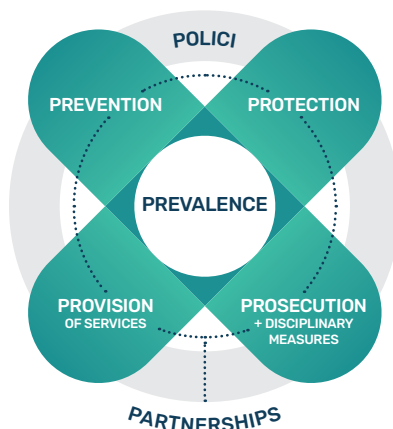
Teoretický rámec, z něhož aktualizovaná osnova vychází a v jehož světle je analýza realizována, tvoří model 7P.³⁰ Model 7P vytvořený v rámci projektu UniSAFE představuje komplexní rámec pro analýzu, hodnocení a rozvoj politik zaměřených na ukončení a řešení genderově podmíněného násilí, včetně sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Tento model rozšiřuje tradiční přístupy OSN a EU známé jako 3P (prevence, ochrana, stíhání) a přístup 4P Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (prevence, ochrana, stíhání, politika) tím, že zahrnuje sedm klíčových oblastí: Prevence, Pomoc, Postih, Poskytování služeb, Partnerství, Prevalence, Politiky.

²⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2024). Textová příloha výročních zpráv o činnosti vysokých škol za rok 2023. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>.

²⁹ <https://unisafe-gbv.eu/the-project/unisafe-7p-conceptual-framework/>.

³⁰ Mergaert, L.; Linková, M.; Strid, S. (2023). Theorising Gender-Based Violence Policies: A 7P Framework. Soc. Sci. 12, 385. Dostupné z: <https://doi.org/10.3390/socsci12070385>.

Obrázek 1 / Provázanost jednotlivých oblastí 7P (Mergaert et al., 2023)

Pro lepší porozumění tomuto konceptu 7P přikládáme na obrázku 1 také graficky zpracovaný model, kde jsou vyznačené vztahy mezi jednotlivými oblastmi.

Model 7P se pak promítá také do *Minimálního standardu bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*.³¹ Jeho první část obsahuje opatření pro bezpečné prostředí vystavěné na principu 7P. Druhá část pak obsahuje opatření směřující k udržitelné implementaci 7P, byla též předmětem analýzy. Z hlediska implementace analýza zjišťuje, zda vysoké školy ve svých výročních zprávách vykazují:

- stanovení osoby odpovědné za agendu bezpečného prostředí v nejvyšším vedení instituce, která bude odpovědná za tvorbu a důslednou implementaci opatření;
- zajištění dostatečných finančních, časových a lidských zdrojů pro realizaci opatření;
- vzdělávání všech osob odpovědných za vytváření bezpečného prostředí a přijímání oznámení, tedy jak osob v přímém kontaktu s dotčenými osobami, tak osob v nejvyšším vedení instituce;
- proaktivní, přístupnou a otevřenou komunikaci směrem k osobám v instituci, specificky vůči osobám dotčeným problematickým chováním a původcům jednání, i směrem k veřejnosti;
- průběžné monitorování zavedených politik a z nich vyplývajících opatření zahrnující sběr dat o hlášených případech umožňující jejich analýzu z hlediska faktorů ovlivňujících výskyt problematického jednání;
- pravidelné evaluace zavedených opatření za účelem posouzení jejich účinnosti ve světle stanovených cílů v institucionální politice;
- podporu vzájemného učení, výměny zkušeností a koordinace aktivit v rámci instituce i mezi institucemi.

³¹ Národní kontaktní centrum – gender a věda (2024). *Minimální standard bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Sběr dat a analytický postup

kapitola

4.4.

Sběr dat, tedy výročních zpráv, probíhal od září do října 2024. Výroční zprávy jako veřejné dokumenty byly získávány manuálně na webových stránkách vysokých škol, případně přímým kontaktem se zástupci a zástupkyněmi vysokých škol. I v tomto roce jsme při sběru dat narazili na problém nedostupnosti některých výročních zpráv. MŠMT má pro vydání výročních zpráv nastavený termín 30. 6. daného roku, některé instituce ovšem tento termín nedodržely. Jedna vysoká škola není v této analýze započítána, protože její výroční zpráva o činnosti za rok 2023 zatím není dostupná.

Data z kapitoly 13 výročních zpráv (případně dalších relevantních kapitol, na které kapitola 13 odkazovala) byly kvalitativně analyzovány pomocí kódování. Proces tvorby kódů vycházel z kombinace teoretického rámce (model 7P – prevalence, prevence apod.) a implementačních požadavků Minimálního standardu bezpečného prostředí (odpovědná osoba, evaluace apod.). Kódy byly definovány tak, aby odrážely klíčové oblasti základních opatření a nástrojů, které instituce vykazují ve svých výročních zprávách. Celkem bylo v rámci analýzy použito 23 kódů, z toho 14 hlavních kódů odvozených z modelu 7P a Minimálního standardu, a 9 dalších kódů zaměřených konkrétní nástroje – tyto kódy poskytly základ pro porovnání výsledků z předchozích let. Každý kód byl koncipován jako jednotka, která pokrývá buď jednu klíčovou oblast modelu 7P, jeden implementační mechanismus, nebo jeden konkrétní nástroj.

Výsledky analýzy byly srovnány s výsledky za rok 2021³² a 2022.³³ Data pro rok 2017, 2021 a 2022 jsou převzata z předchozích analýz výročních zpráv Národního kontaktního centra – gender a věda.³⁴

32 Donovalová, A. & Tenglerová, H. (2022). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách. Analýza výročních zpráv vysokých škol. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Genderov%C4%9B%20podm%C3%ADn%C4%Bn%C3%A9%20n%C3%A1sil%C3%ADch%20a%20sexu%C3%A1ln%C3%AD%20ob%C4%B5%BEov%C3%A1n%C3%AD%20na%20vysok%C3%BDch%20%C5%A1kol%C3%A1ch%20-%20anal%C3%BDza%20v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%ADch%20zpr%C3%A1v%20V%C5%A0.pdf>.

33 Donovalová, A. & Linková, M. (2023). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách. Analýza výročních zpráv vysokých škol za rok 2022. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2023/M4/Genderove_podminene_nasilii_A5_2023.pdf.

34 Donovalová, A. & Tenglerová, H. (2022). Genderově podmíněné násilí a sexuální obtěžování na vysokých školách – analýza výročních zpráv vysokých škol. Národní kontaktní centrum – gender a věda. Dostupné z: <https://stratin.tc.cas.cz/vystupy/2022/M4/Genderov%C4%9B%20podm%C3%ADn%C4%Bn%C3%A9%20n%C3%A1sil%C3%AD%20a%20sexu%C3%A1ln%C3%AD%20ob%C4%B5%BEov%C3%A1n%C3%AD%20na%20vysok%C3%BDch%20%C5%A1kol%C3%A1ch%20-%20anal%C3%BDza%20v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%ADch%20zpr%C3%A1v%20V%C5%A0.pdf>.

Samotná analýza výročních zpráv nabízí nutně omezený pohled na řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování na vysokých školách.

Prvním limitem vyplývajícím ze zvolené metody je, že analýza vypovídá o informacích uvedených ve výročních zprávách, a to k 31. 12. 2023, nikoliv o všech aktivitách, které vysoké školy a jednotliví aktéři v nich směrem k řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování realizují. Stejně jako analýza potenciálně opomíjí aktivity, které nebyly ve zprávách vykázány, neodráží se v ní ani v plné šíři činnosti na úrovni fakult, neboť informace ve výročních zprávách jsou vykazovány na úrovni vysokých škol jako celků. Toto omezení je z hlediska hloubky analýzy relativně zásadní, jak ukazují některé výroční zprávy, které poskytují vhled do činnosti na úrovni fakult (kupř. AMU) a poznatky o činnosti relevantních aktérů, jako jsou fakultní ombudsové sružené ve spolku Školská ombuds platforma.

Výsledky analýzy

- 5.1. Specifické nástroje a meziroční srovnání_26**
- 5.2. Cílové skupiny opatření_28**
- 5.3. Minimální standard bezpečného prostředí – část 1: Opatření dle modelu 7P_28**
- 5.4. Minimální standard bezpečného prostředí – část 2: odpovědnost za implementaci opatření_33**

V této kapitole představujeme výsledky analýzy výročních zpráv za rok 2023 ve třech podkapitolách. V **první části** uvádíme výsledky využívání jednotlivých nástrojů v oblasti problematiky sexuálního a genderově podmíněného obtěžování sledované již od roku 2017. Ve **druhé části** kapitoly se zaměřujeme na reportování cílových skupin opatření. Ve **třetí části** prezentujeme výsledky v oblasti opatření 7P, které odkazují na sedm oblastí, jež dohromady vedou k bezpečnému prostředí na vysokých školách. Výsledky uvádíme pro každou oblast spolu s příklady opatření, která pod tuto oblast spadají. Ve **čtvrté části** představujeme výsledky analýzy dotýkající se implementace přijatých opatření a odpovědnosti za ni, která odkazuje na Minimální standard.

Specifické nástroje a meziroční srovnání

Analýza mapuje konkrétní opatření, která instituce v rámci implementace systému bezpečného prostředí přijímají. Tato část výsledků ilustruje posuny v přijímání a využívání jednotlivých nástrojů od doby, kdy bylo reportování této problematiky poprvé součástí výročních zpráv.

Opatření v této tabulce uvádíme samostatně, ne ve vztahu k jednotlivým oblastem 7P, protože některá tato opatření patří do více než jedné oblasti. Například **ombudsovna** může patřit pod **oblast prevence, pomoc či poskytování služeb**. Rozsah činností realizovaných ombudsovou je široký. Níže v opatřeních jednotlivých P ombudsovou zařazujeme do kategorie poskytování služeb, bylo by ale možné ji zařadit i do dalších výše zmíněných. Stejně tak poradenské či jiné specializované centrum může vykonávat služby a aktivity týkající se prevence či poskytování služeb. I online nástroje mohou podle své formy a obsahu plnit preventivní potřeby a mohou být součástí oblasti pomoci.

Nástroj	2017	2021	2022	2023 ³⁵
Etický kodex	13 (50 %)	15 (58 %)	15 (58 %)	18 (72 %)
Etická komise	10 (39 %)	12 (46 %)	16 (62 %)	14 (56 %)
Vnitřní dokumenty a směrnice	7 (27 %)	14 (54 %)	16 (62 %)	12 (48 %)
Činnost specializovaného centra	6 (23 %)	7 (27 %)	7 (27 %)	12 (48 %)
Ombudsova	x	4 (15 %)	6 (23 %)	11 (44 %)
Školení/workshopy	x	4 (15 %)	14 (54 %)	17 (68 %)
Online nástroje	x	2 (8 %)	12 (46 %)	13 (52 %)
Plán genderové rovnosti (GEP)	x	x	8 (31 %)	21 (84 %)
CELKEM³⁶	36	58	93	118

Počty nástrojů, které vysoké školy využívají, rostou, a to jak v celkovém součtu, tak i u velké části jednotlivých nástrojů. Největší nárůst zaznamenala pozice ombudsova na institucionální úrovni, kterou podle výročních zpráv zavedlo 11 vysokých škol (další vysoké školy pak vykazují pozici ombudsova pro některé své fakulty a části), a také Plán genderové rovnosti, který za rok 2023 uvádí 21 vysokých škol. V tomto případě je pravděpodobné, že takto výrazný nárůst je způsoben především změnou osnovy pro výroční zprávy, která od roku 2022 obsahuje speciální podkapitulu věnující se právě Plánu genderové rovnosti. Mezi další nástroje, jejichž počty rostou, patří činnost specializovaných center (13 VŠ), etický kodex (18 VŠ), dále jsou to školení a workshopy, které dle VZ využívá 17 VŠ, a online nástroje, které využívá 13 VŠ. Naproti tomu jsou méně než minulý rok využívány, respektive vykazovány, nástroje etická komise (14 VŠ) a vnitřní dokumenty a směrnice (12 VŠ). Tento pokles může indikovat, že se vysoké školy posouvají spíše k nástrojům a opatřením, která se specificky a výhradně zabývají řešením sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Vidíme také, že vysoké školy častěji využívají více nástrojů a opatření najednou. Úplně všechny tyto nástroje vykazuje jedna vysoká škola (TUL).

Instituce reportují také další nástroje, které využívají. Mezi nejčastějšími z nich je účast na Centralizovaných rozvojových programech, které podporují spolupráci a partnerství mezi institucemi. Účast na těchto programech vykazovalo 10 VŠ. VŠ dále vykazují expertní osoby či skupiny osob, které tuto agendu řeší (nejčastěji se jedná o část agendy, ne celou agendu, např. síť kontaktních osob pro nahlašování případů atd.) a které nejsou ombudsovy osobami. Takovou osobu vykazuje pět VŠ.

³⁵ Tyto výsledky jsou vypočítané z celkového počtu 25 výročních zpráv, výsledky z předchozích let jsou vypočítané z celkového počtu 26 výročních zpráv.

³⁶ Celkový součet výskytu nástrojů je vyšší než počet VŠ, protože velká část škol využívá více než jeden nástroj.

Cílové skupiny opatření

kapitola

5.2.

Jednou z informací, kterou mají vysoké školy vykazovat, jsou cílové skupiny opatření v oblasti sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Instituce ve výročních zprávách tuto informaci vykazují spíše nahodile – informace se často týká využití specifického opatření, bez vysvětlení, proč danou službu neposkytují dalším osobám nebo jaké ekvivalentní služby poskytují dalším osobám. Např. Slezská univerzita v Opavě uvádí jako jeden ze strategických dokumentů *Politiku rovných příležitostí*, která se zabývá principy chování a přístupu k zaměstnancům a zaměstnankyním, neuvádí ale, proč se nezabývá také studujícími, ani neuvádí ekvivalentní dokument s podobnými principy pro studující či další skupiny. U jiných opatření naopak cílové skupiny nejsou uvedeny vůbec. Informaci o cílové skupině u alespoň části opatření uvádí v nějaké podobě 12 VŠ. Nejčastěji se jedná o skupiny studujících a zaměstnanců a zaměstnankyň, některé vysoké školy ale rozšiřují cílové skupiny např. o členy a členky univerzitní komunity, další osoby spojené s univerzitou či o uchazeče a uchazečky o studium a absolventy a absolventky.

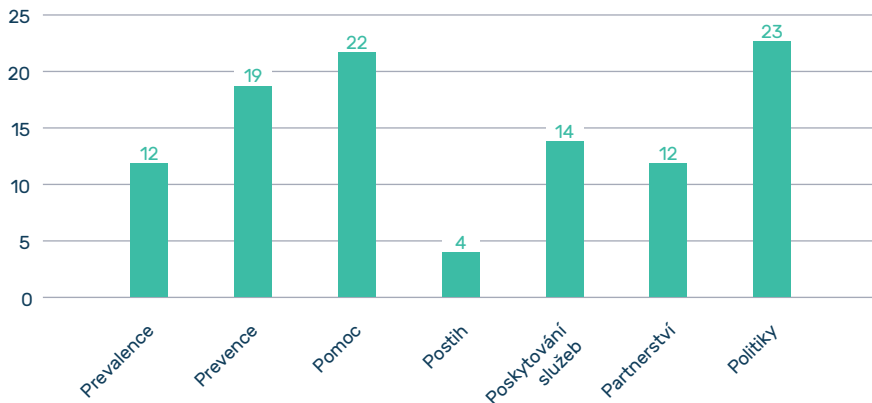
Minimální standard bezpečného prostředí – část 1: Opatření dle modelu 7P

kapitola

5.3.

V této části prezentujeme výsledky analýzy pokrytí jednotlivých opatření 7P, které by instituce měla v rámci řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování implementovat a vykázat ve výroční zprávě, přičemž uvádíme celkové výsledky pro každé P. Pro lepší orientaci doplňujeme i konkrétní opatření, která pod jednotlivé oblasti spadají. Výsledky jsou znázorněny v Grafu 1.

Graf 1 / Plnění jednotlivých oblastí 7P

Z uvedených dat vyplývá, že většina vysokých škol klade důraz na vytváření politik (23 VŠ), poskytování pomoci (22 VŠ) a prevenci (19 VŠ). Služby poskytuje více než polovina vysokých škol (14 VŠ). Méně než polovina VŠ uvádí opatření v oblasti prevalence (12 VŠ) a partnerství (12 VŠ). Nejméně četnou oblastí je oblast postihu, ke které vykazují informace pouze 4 VŠ.

Prevalence

Do oblasti prevalence patří např. realizace průzkumů a studií ke zjištění výskytu sexuálního a genderově podmíněného obtěžování mezi studujícími a zaměstnanci a zaměstnankyněmi a sběr a analýza administrativních dat o incidentech a hlášení případů GPN. Opatření v této oblasti vykazuje 12 vysokých škol. Konkrétně se jedná o realizaci prevalencečních studií (osm VŠ) a sběr informací o počtu případů, které byly řešeny, případně další informace, které se případů týkají (sedm VŠ). Tři vysoké školy uvádí jak prevalenceční studie, tak informace k případům.

ČZU realizovala prevalenceční šetření mezi zaměstnaneckou populací, které obsahovalo součást zaměřenou na zkušenost se sexuálně a genderově podmíněným násilím a povědomí o možnostech, jak je řešit. Podobné šetření realizovala také pro zahraniční studenty, pro komplexní data by ale bylo žádoucí šetření provést mezi všemi studujícími. Další vysoké školy reportují účast na šetření v rámci projektu STRATIN+ pod vedením NKC – gender a věda, které proběhlo v roce 2023, případně vlastní dotazníková šetření k tématu sociálního bezpečí. Otázky k této problematice je možné také zařadit do dotazníků či šetření, které se primárně zabývají jinými oblastmi – VŠB-TUO zařadila do dotazníkového šetření

o spokojenosti studentů a zaměstnanců také otázky týkající se nevhodného chování. Zjišťovala také informace o tom, zda respondenti a respondentky ví, jak tyto situace řešit, kde najít informace a na koho se případně obracet.

V rámci vykazování informací o případech sexuálního a genderově podmíněného obtěžování ve VZ vysoké školy buď udávají počty případů, které byly za minulý rok řešeny, případně odkazují na výroční zprávu ombudsosob, která často tyto případy také analyzuje a obsahuje doporučení.

Třináct vysokých škol sběr dat nezajišťuje, což omezuje jejich schopnost analyzovat a řešit tuto problematiku. Monitoring případů a jejich analýza včetně doporučení by měly být pravidelnou součástí strategického řízení, jak tomu je v příkladech dobré praxe.

Prevence

Oblast prevence je třetí nejčastěji plněnou oblastí 7P. Alespoň nějaké opatření nebo nástroj vykazuje 19 VŠ. Nejčastěji vykazují aktivity na zvyšování povědomí, kampaně, konference, webináře, kulaté stoly, diskuse týkající se problematiky sexuálního a genderově podmíněného násilí a školení, workshopy, informační semináře pro všechny, kterých se týkají školení v této oblasti.

Univerzita Karlova preventivní aktivity pořádá v rámci své celouniverzitní strategie sociálního bezpečí, zároveň nabízí speciální online nástroje a příručky, které slouží jak pro prevenci, tak pro pomoc obětem či dalším osobám, které chtějí podat podnět na řešení případu sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Masarykova univerzita pořádá školení a semináře zaměřené na různé aspekty problematiky, včetně etického chování a práce s osobami dotčenými obtěžováním. 13 VŠ vykazuje existenci nástroje, nejčastěji online, případně v podobě příručky, který nabízí informace k této problematice.

Samostatným preventivním nástrojem vykazovaným institucemi jsou pak speciálně vytvořené webové stránky k tématu sociálního bezpečí, které slouží i k publikaci webinářů. Například TUL realizuje osvětu o problematice sociálního bezpečí prostřednictvím interaktivních webinářů a diskusních fór. VŠ také v některých případech využívají sociální sítě pro šíření preventivních informací nebo integrují problematiku do úvodních kurzů pro nové studující a zaměstnané osoby. Pouze některé VŠ u těchto opatření a aktivit uvádějí, pro jakou cílovou skupinu jsou určeny a zda jsou povinné či dobrovolné.

Preventivní opatření by ovšem neměla být využívána nahodile – opatření by měla být zaváděna systematicky, aby potřebné informace dostali nejen studující, ale i vyučující a další zaměstnanci a zaměstnankyně, a měla by navazovat na potřeby jednotlivých skupin. Opatření by měla být dostatečně komunikována a měl by být zajištěn jejich dostatečný dosah. Některé vysoké školy například realizují osvětu této problematiky na sociálních sítích, jiné integrují informace do úvodních seminářů a kurzů pro nové studující.

Pomoc

Do oblasti pomoci může patřit zavedení konkrétních postupů pro podávání oznámení a poskytování školení pro osoby odpovědné za řešení případů sexuálního a genderově podmíněného násilí, vytvoření oddělení a určení osob zodpovědných za poskytování pomoci obětem a zavedení pozice ombudsovy. Opatření v této oblasti vykazuje 22 VŠ, jedná se tedy o druhou nejčastěji vykazovanou oblast.

VŠ nejčastěji uvádějí zavedení konkrétního postupu nahlašování případů, a to skrze platformy umožňující i anonymní komunikaci. Nahlašování ovšem může probíhat také prostřednictvím dedikované osoby, která se postará o anonymizaci hlášení, případně poskytne péči oznamovateli*telce. Například ČZU vytvořila bezpečný kanál pro hlášení incidentů. 11 VŠ pak uvádí zavedení pozice ombudsovy na institucionální úrovni, např. UK a TUL uvádějí, že ombudsosoba poskytuje nejen podporu obětem, ale také mediaci a konzultace v případě sporných situací. Šest VŠ vykazuje personální či infrastrukturní kapacity, kam spadá například síť kontaktních osob, které jsou pravidelně školeny, aby mohly poskytovat specializované poradenství (MUNI). Šest VŠ uvádí realizaci školení speciálně určených pro osoby odpovědné za řešení případů. Také tato opatření by měla být dostatečně komunikována, aby byla snadno dostupná a dostatečně efektivní.

Postih

Jedná se o vytvoření postupů zaměřených na postih osob dopouštějících se sexuálního a genderově podmíněného násilí, zavedení jasných postupů pro reakci na incidenty a výsledky jejich šetření, zřízení komisí a určení odpovědných osob pro vedení vyšetřování či definování a implementace sankcí vůči pachatelům včetně příkladů možných trestů. VŠ v této oblasti vykazují méně aktivit než v jakékoli jiné.

Pouze čtyři VŠ vykazují existenci postupů specificky zaměřených na řešení případů sexuálního a genderově podmíněného násilí a postup vyšetřování. Dvě z těchto VŠ pak vykazují také infrastrukturu pro vedení vyšetřování. TUL vytvořila jasně definované postupy pro vyšetřování incidentů, včetně určení odpovědností a sankcí. Masarykova univerzita zavedla systém řešení případů sexuálního a genderově podmíněného násilí zahrnující jak interní šetření, tak případné předání incidentu pro externí vyšetřování.

Poskytování služeb

Do této oblasti patří poskytování poradenství, lékařských, sociálních a právních služeb a dostupnost služeb mediace pro řešení konfliktů, nabídka psychologického a jiného odborného poradenství, zajištění přístupu k zdravotnickým službám pro oběti, odkazování obětí na externí specializované služby, pokud instituce nemá vlastní, poskytování

programů a služeb zaměřených na pachatele, jako je terapie nebo rehabilitace. Služby v oblasti sexuálního a genderově podmíněného násilí poskytuje 14 VŠ.

Nejčastěji se jedná o poradenství, právní služby, mediaci či akademickou podporu. AVU nabízí tyto služby nejen v rámci řešení případu, ale také tzv. postpěči po skončení řešení. Poskytují sociální, terapeutické, psychologické a právní poradenství. Veterinární univerzita Brno v rámci působení ombudsovy nabízí možnost mediace a pomoc při řešení konfliktů. Některé školy nabízejí přístup k externím specializovaným službám, pokud tyto služby nejsou dostupné přímo na univerzitě – v případě AMU (konkrétně jedné její části) je to např. možnost s externím terapeutem online.

Klíčové je zajistit tyto služby pro všechny, kteří je potřebují, tedy zajistit dostupnost služeb cílovým skupinám – vedle přeživších také i svědkům či osobám odpovědným za řešení případů, a to napříč celým procesem podání i řešení případu, stejně jako po jeho skončení.

Partnerství

Partnerství zahrnuje spolupráci s interními nebo externími partnery, jako jsou neziskové organizace, studentské komory či vládní a regionální instituce. Cílem těchto aktivit je sdílení osvědčených postupů, školení, společné akce a tvorba politik zaměřených na řešení sexuálního a genderově podmíněného násilí. Opatření v této oblasti vykazovalo 12 VŠ.

Nejčastěji se jedná o participaci na projektech CRP týkajících se sociálního bezpečí či podobného tématu (10 VŠ), dále sdílení příkladů dobré praxe (11 VŠ), školení či preventivní akce realizované ve spolupráci s externími aktéry (5 VŠ) a spolupráci s externími aktéry na komunikaci těchto témat.

Tato spolupráce by měla být systematická, aby docházelo k propojení akademické sféry s expertními organizacemi a k přenosu know-how v oblastech, kde expertiza vysokých škol nemusí být dostačující. Posílení mezinárodní spolupráce pak může přispět k výměně inovativních přístupů – např. Univerzita Karlova vykazuje spolupráce ve formě projektů či konferencí s domácí i zahraniční účastí.

Politiky

Sem patří vytváření dokumentů a směrnic, které detailně popisují postupy pro oznamování, šetření a řešení případů GPN s důrazem na specifické formy násilí. Zavedení politik k oblasti sexuálního a genderově podmíněného násilí vykazuje nejvíc VŠ v rámci všech P, a to 23. Nejčastěji se jedná o etické kodexy, pracovní řády a plány genderové rovnosti.

Plány genderové rovnosti ovšem musí postihovat konkrétně také oblast genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování, etické kodexy a další dokumenty by pak

měly být upraveny nebo doplněny o tuto problematiku. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně uvádí, že jejich etický kodex byl v roce 2023 revidován s cílem reflektovat konkrétně i sexuální a genderově podmíněné násilí, přičemž tato změna byla doplněna vytvořením samostatného dokumentu, který detailně popisuje proces oznamování a řešení případů. Tyto politiky by měly být specificky zpracované či doplněné o problematiku sexuálního a genderově podmíněného násilí.

Minimální standard bezpečného prostředí – část 2: odpovědnost za implementaci opatření

kapitola

5.4.

Vedle plnění opatření 7P se tato analýza zaměřila také na zmapování nástrojů pro udržitelnou implementaci uvedených opatření. Jedná se o druhou část dokumentu *Minimální standard bezpečného prostředí pro kvalitní, udržitelnou a svobodnou výzkumnou a vzdělávací činnost*. I přestože osnova MŠMT k výročním zprávám tuto část neobsahuje, jedná se o nezbytné aspekty při vytváření udržitelného a kvalitně nastaveného systému. Informace k implementaci opatření vykazuje pouze minimum VŠ.

- Stanovení **osoby odpovědné za agendu bezpečného prostředí** v nejvyšším vedení instituce uvádí 2 VŠ, další vysoká škola pak tuto osobu vykazuje pro jednu ze svých částí. Mezi konkrétními opatřeními se objevuje např. uvedení možnosti obrátit se v případě potřeby na rektora univerzity nebo zapojení rektorky do evaluace plánu genderové rovnosti, kde je zohledněna právě problematika sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Tato oblast je pokrytá pouze minimálně, jedná se ovšem o důležitý krok, který podpoří strategické řízení této agendy, zajistí odpovědnost za ni a podpoří systémový přístup. Zároveň je důležité toto opatření doplnit o efektivní komunikaci, aby studující i zaměstnanci a zaměstnankyně věděli, že se ve vedení nachází osoba zodpovědná za tuto agendu a co přesně je náplní její práce.
- Zajištění dostatečných **finančních, časových a lidských zdrojů** pro realizaci opatření vykazuje 16 VŠ, nejčastěji se jedná o kapacity v rámci poradenských center nebo pozice ombudsovy. Mohou sem patřit pracovní či expertní skupiny, které se zabývají touto agendou a realizují více aktivit spadajících pod různé oblasti problematiky sexuálního a genderově podmíněného obtěžování nebo zavedení pozice ombudsovy či osoby na jiné pozici, která se zabývá výhradně touto agendou. Je zásadní, aby především v oblasti lidských zdrojů byla zabezpečena dostatečná expertíza v této oblasti a aby byly zdroje využívány systematicky a efektivně. Univerzita v Hradci Králové vykazuje personální kapacity zaměřené na různorodou agendu, konkrétně intervizní

skupinu, psycholožku a ombudsořobu, které mohou pokrýt více oblastí 7P. U alokace finančních zdrojů, které jsou pokryty granty nebo projekty, může nastat problém s udržitelností zdrojů po jejich skončení.

- **Vzdělávání všech osob odpovědných za vytváření bezpečného prostředí** a přijímání oznámení vykazuje u osob v přímém kontaktu s dotčenými osobami sedm VŠ: Vzdělávání osob v nejvyšším vedení instituce vykazuje dvě VŠ. Ve VZ chybí důraz na kontinuální vzdělávání vyššího vedení a vedoucích pracovníků, které má strategický vliv na důslednou implementaci opatření napříč organizací. Chybějící vzdělávání odpovědných osob může mít zásadní důsledky pro řešení případů sexuálního a genderově podmíněného obtěžování, může vést k nedostatečné reakci na incidenty, k chybnému rozhodování o postupu nebo k zanedbání prevence, obětem se pak nemusí dostat dostatečné podpory. Prostor pro zařazení školení k sexuálnímu a genderově podmíněnému obtěžování není pouze ve speciálně dedikovaných kurzech, jako jsou například workshopy *Respekt až na půdu akademickou*, které realizovala UJEP pro akademické pracovníky a pracovnice, pro vedení fakult a pro technickohospodářské pracovníky a pracovnice, ale může být součástí např. povinného školení pro všechny osoby na vedoucích pozicích jako součást školení o bezpečnosti práce (ČZU).
- **Proaktivní, přístupná a otevřená komunikace** směrem k osobám v instituci, specificky vůči osobám dotčeným problematickým chováním a původcům jednání, i směrem k veřejnosti, a to včetně zveřejňování srozumitelně prezentovaných informací o problematickém chování, postupech oznamování případů, a to jak online, tak v budově instituce: 15 VŠ vykazuje informaci o komunikaci tématu sexuálního a genderově podmíněného násilí, nejčastěji v podobě příruček nebo dedikovaných webových stránek. Instituce tak sice vykazují dostupnost informací, klíčové je ale zabezpečit, že se dostanou ke všem cílovým skupinám. Systematickou komunikaci v této oblasti vidíme např. u Mendelovy univerzity v Brně, která komunikaci realizuje na svých webových stránkách, sociálních sítích, v informačním bulletinu, univerzitním časopisu a integruje ji do úvodních seminářů studia a informační příručky pro nové zaměstnance a zaměstnankyně.
- **Průběžné monitorování zavedených politik** z čl. I odst. 1 Minimálního standardu a z nich vyplývajících opatření zahrnující sběr dat o hlášených případech umožňující jejich analýzu z hlediska faktorů ovlivňujících výskyt problematického jednání (pozice v instituci, akademická hodnost, dále zdravotní stav, sexuální orientace a genderová identita, pokud s jejich sdělením dotčená osoba souhlasí): Informace spadající pod tuto oblast reportuje sedm vysokých škol. Dvě vysoké školy vykazují aktivní monitoring politik v rámci auditu rovných příležitostí (ČVUT) a v rámci monitorování Plánu genderové rovnosti (AMU), dalších pět vysokých škol pak reportuje dílčí monitoring v podobě informací o počtu řešených případů. Chybějící data mohou znamenat komplikovanou identifikaci klíčových problémů a cílení opatření, nedostatečně nastavené politiky a postupy, a tedy neefektivní nastavení systému prevence a řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování.

- **Pravidelné evaluace zavedených opatření** za účelem posouzení jejich účinnosti ve světle stanovených cílů v institucionální politice: Pouze dvě VŠ uvádějí, že zavedená opatření evaluují. Tento krok je úzce spjatý s předchozím krokem, tedy s monitorováním politik. Pravidelný monitoring a evaluace vedou ke zlepšení efektivnosti opatření a politik, posilují důvěru a poskytují základ pro zdokonalování politik a postupů, což je klíčové pro adaptaci na nové výzvy a potřeby. AMU vyhodnocuje naplňování plánu genderové rovnosti, který obsahuje také opatření v této oblasti, v případě MUNI se jedná o podrobný rozbor řešených případů. Obě vysoké školy evaluují dílčí politiky.
- **Podpora** vzájemného učení, výměny zkušeností a koordinace aktivit v rámci instituce i mezi institucemi: Tuto oblast zohledňuje ve svých VZ 11 VŠ. Společné aktivity, v rámci kterých je možná výměna zkušeností a příkladů dobré praxe, mohou vést k vytvoření efektivních postupů, jednotným postupům a posilování kapacit, stejně jako k rozvoji standardů na národní úrovni. Vysoké školy nejčastěji reportují zapojení do Centralizovaných rozvojových programů, některé dokonce uvádějí již společně výsledky (např. Univerzita Karlova a Masarykova univerzita vytvořily školení v oblasti sociálního bezpečí, zástupci a zástupkyně TUL participovali na přípravě Moodle kurzu k tématu sociálního bezpečí, Vysoká škola polytechnická Jihlava se podílela na etablování národní platformy pro konzultace, sdílení zkušeností a dobré praxe v tématu sociálního bezpečí a prevence neetického jednání). Některé vysoké školy pak reportují také konkrétní výsledky této spolupráce, např. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně na základě partnerství s dalšími vysokými školami analyzovala své vnitřní předpisy a svou praxi v této oblasti.

Vývoj vykazování

Vykazovat ve výroční zprávě opatření pro řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování (dříve genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování) je pro VŠ povinné od roku 2017. Za tu dobu byla osnova výročních zpráv několikrát změněna tak, aby lépe reflektovala komplexnost této problematiky a aby vykazování následovalo vývoj v oblasti prevence a řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování a aby reportování zohledňovalo změny na úrovni politik a strategií České republiky i Evropské unie.

Vysoké školy z velké části vykazují problematiku sexuálního a genderově podmíněného obtěžování podle vzoru osnovy VZ MŠMT, která je strukturována dle oblastí 7P (viz výše). Tato osnova je implementována od roku 2024 a instituce z větší části tuto osnovu dodržují a reportují informace v ní požadované, reportování se ovšem liší podle jednotlivých institucí a také podle oblastí osnovy VZ MŠMT.

Vysoké školy vykazují více informací než v předchozích letech a v popisech přijatých opatření jdou do větší hloubky. Objevují se také vysoké školy, které v souladu s osnovou využívaná opatření přímo rozřazují pod oblasti 7P, které osnova předvidá. Informace ve VZ značí, že instituce se častěji zaměřují na ty nástroje a opatření, které jsou přímo vytvořené pro účely řešení sexuálního a genderově podmíněného násilí. Vysoké školy také častěji než v předchozích letech věnují této problematice sekci na svých webových stránkách, kde je možné se v problematice zorientovat a najít tam užitečné kontakty nebo celé příručky.

Vzhledem k tomu, že některé využívané nástroje či opatření nejsou primárně zpracovány pro problematiku sexuálního a genderově podmíněného násilí, je potřeba, aby vysoké školy tyto opatření a nástroje upravily tak, aby byly pro tuto problematiku relevantní. To se týká především etických kodexů, které by měly být přepracovány tak, aby se věnovaly konkrétně také této problematice, a etické komise, ve které by měla působit osoba, která má zkušenosti a expertízu v genderové problematice a přímo v problematice sexuálního a genderově podmíněného násilí. Čtrnáct vysokých škol uvádí, že je tato problematika součástí vnitřního předpisu či jiného dokumentu, že byl dokument pro tuto problematiku upraven, případně vznik nového dokumentu této povahy specificky pro tuto problematiku.

Výsledky studie ukazují, že ve vykazování problematiky mezi vysokými školami stále převládají velké rozdíly – i přes jasně formulovanou osnovu od MŠMT některé vysoké školy osnovu nedodržují. Stále se také objevují vysoké školy, které k této problematice nevykazují žádná opatření či aktivity.

Některé vysoké školy dále vykazují informace na úrovni svých částí/fakult, které jsou také důležité, tato analýza a osnova VZ MŠMT ovšem pracují s informacemi, které se týkají institucionální úrovně a jsou přijaty a implementovány pro celou instituci. Výroční zprávy jsou jediným nástrojem monitorování, který státní správa v této oblasti využívá, pokud tedy informace ve VZ chybí, stává se tento monitoring méně důkladným.

Příklady praxe vykazování vybraných vysokých škol

V této části uvádíme přístupy některých vybraných vysokých škol k vykazování problematiky sexuálního a genderově podmíněného obtěžování ve výročních zprávách. Jedná se především o příklady dobré praxe, které mají potenciál inspirovat další instituce či instituce, kde je možné poukázat na funkční postupy.

Technická univerzita v Liberci využívá všech jednotlivých nástrojů, které mapujeme. Plní tedy alespoň jedno z opatření patřících pod každé ze sedmi P. Struktura kapitoly týkající se genderového a sexuálně podmíněného obtěžování je jasná a přehledná a obsahuje detailní informace. Instituce také vykazuje informace pro některé své části/fakulty. Zároveň reflektuje činnost v této oblasti a uvádí, jaká opatření chybí a jsou potřebná. Univerzita zavedla pozici ombudsovy, která nejen řeší podněty a stížnosti, ale také poskytuje mediaci a konzultace. Ombudsovna také vydává výroční zprávy o činnosti včetně informací o řešených případech.

Masarykova univerzita se ve své výroční zprávě věnuje problematice sexuálního a genderově podmíněného obtěžování rozsáhle a do hloubky. Univerzita k řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování přistupuje komplexně, zřídila pracoviště celouniverzitní ochrany práv, které se zabývá šetřením případů nevhodného chování a jehož činnost je upravena speciálním dokumentem. Pracoviště vydává vlastní výroční zprávu o činnosti a obsahuje nejen statistiky, ale také doporučení a analýzy, které napomáhají dalšímu zlepšení opatření. Součástí strategie univerzity je i síť kontaktních osob, které poskytují odborné poradenství a jejichž vzdělávání je systematicky zajištěno. Problematiku sexuálního a genderově podmíněného obtěžování nalezneme nejen v kapitole VZ jí dedikované, ale i v dalších relevantních kapitolách (kapitola k poradenským službám, kapitola k rozvoji zaměstnanců, kapitola k celouniverzitnímu ochránci práv). Instituce využívá velké množství konkrétních nástrojů a naplňuje všechna P. Dle výročních zpráv také instituce splňuje většinu požadavků na implementaci opatření.

Univerzita Karlova vykazuje problematiku sexuálního a genderově podmíněného násilí dopodrobna, využívá velké množství nástrojů a detailně je popisuje, zároveň je doplňuje o metodiku specificky vytvořenou pro tuto oblast a další publikací na toto téma. Instituce vykazuje velké množství aktivit v oblasti partnerství, a to jak domácích, tak i mezinárodních. Univerzita také tuto problematiku integruje do semináře pro všechny nově příchozí, studující i zaměstnance a zaměstnankyně. V oblasti prevalence je univerzita zapojena do již existujícího šetření STRATIN+, vytváří ale i vlastní šetření. Univerzita nabízí rozsáhlý systém pomoci a poradenství. Výroční zpráva UK naplňuje opatření v oblasti všech 7P.

Závěr

Tato studie analyzuje, jak veřejné vysoké školy v České republice vykazují problematiku sexuálního a genderově podmíněného obtěžování ve svých výročních zprávách za rok 2023. Cílem bylo identifikovat zavedená opatření, sledovat jejich vývoj v průběhu let a zhodnotit, jak vysoké školy naplňují doporučení modelu 7P a Minimálního standardu pro bezpečné prostředí. Studie analyzovala výroční zprávy 25 veřejných vysokých škol, hlavní analytické kategorie byly vytvořeny na základě osnovy MŠMT, která využívá model 7P.

Naplňování všech aspektů 7P se daří částečně, nejvíce jsou naplňovány oblasti politik (23 VŠ), prevence (19 VŠ) a poskytování služeb (17 VŠ), nejméně pak postih, ke kterému vykazují informace pouze čtyři vysoké školy.

Studie poukazuje na významný nárůst v počtu jednotlivých nástrojů, které vysoké školy využívají k řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování. Počet institucí s pozicí ombudsovošsky vzrostl z 6 na 11 VŠ. Výrazný posun nastal u Plánů genderové rovnosti, ve kterých se touto problematikou zabývá 21 vysokých škol oproti 8 v předchozím roce. Nárůst byl zaznamenán také u školení a workshopů (z 14 na 17 škol) a mírně se zvýšilo využití online nástrojů (z 12 na 13 škol). Naopak mírný pokles nastal u vnitřních dokumentů a směrnic (z 16 na 12 škol) a u etických komisí (z 16 na 14 škol), což může naznačovat posun k nástrojům specificky implementovaným pro řešení této problematiky. Celkově se počet využívaných nástrojů zvýšil z 93 na 118.

Z hlediska formální kvality vykazování lze shrnout, že většina institucí následuje osnovu MŠMT a vykazuje informace po jejím vzoru. Vykazování se v průběhu let stalo komplexnějším, instituce různé opatření a nástroje rozepisují do detailů a specifikují také informace k této problematice.

Studie zjišťovala také vykazování v oblasti implementace politik a odpovědnosti za ně. Tato část není součástí osnovy výročních zpráv, jedná se ale o zásadní aspekty, které směřují k udržitelnosti a kvalitě bezpečného prostředí. Vysoké školy nejčastěji vykazují informace k transparentní komunikaci této problematiky a k zajištění dostatečných časových, personálních a finančních kapacit. Nejméně pak instituce uvádějí informace k evaluaci přijatých opatření a informace k odpovědným osobám ve vedení, které se touto agendou zabývají.

Zvyšování počtu nástrojů a aktivit využívaných pro prevenci a řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování je pozitivním trendem, stejně důležité je ale monitorovat reálnou implementaci těchto opatření a nástrojů, monitorovat jejich využívání a evaluovat přijaté politiky a opatření. Jednotlivá opatření by mezi sebou měla být provázaná, doplňovat se a reagovat na sebe, aby byl nastavený systém udržitelný a efektivní. Osnova výročních zpráv MŠMT je v posledních letech upravována tak, aby odpovídala současným trendům v této problematice a aby zefektivnila získávání specifických informací týkajících se opatření k prevenci a řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování.

Doporučení

Doporučení pro instituce

- Pečlivě vykazovat veškeré aktivity, opatření a nástroje, které vysoká škola využívá v souladu s aktuální osnovou VZ MŠMT.
- Vždy vykazovat informace na úrovni vysoké školy jako celku, ty mohou být doplněny o informace na úrovni částí/fakult.
- Pokud jsou informace o sexuálním a genderově podmíněném násilí reportované v jiné kapitole VZ než v kapitole této problematice dedikované (kapitole 13), doporučujeme na tyto informace v kapitole 13 alespoň odkázat, případně je zdvojit a uvést je do obou kapitol.

Doporučení pro MŠMT

- Pokračovat v pravidelném monitorování této problematiky prostřednictvím VZ.
- Pravidelně vyhodnocovat to, jak VŠ o problematice genderového a sexuálního obtěžování informují, a výsledky zjištění zveřejňovat, a to včetně srovnání vysokých škol.
- Zohledňovat v osnově VZ nové trendy prevence a řešení sexuálního a genderově podmíněného obtěžování, zároveň se snažit o co největší návaznost na předchozí osnovy.
- Doplnit osnovu VZ o informace týkající se udržitelnosti implementace přijatých opatření.
- Doporučit vysokým školám, aby ve výročních zprávách odděleně uváděly informace o opatřeních na fakultní úrovni, a umožnily tak komplexnější monitoring a šíření dobré praxe.

Výsledky za jednotlivé školy

V následující tabulce uvádíme výsledky jednotlivých vysokých škol podle specifických nástrojů a opatření, které v rámci problematiky sexuálního a genderově podmíněného obtěžování VŠ ve svých výročních zprávách reportují.

	GEP	Ombuds osoba	Etická komise	Etický kodex	Specializované centrum	Dokumenty/směrnice	Školení	Online nástroje	Jiné	Poznámka k jině
AMU	•	x	•	•	x	x	x	x	•	Reportování dle fakult
AVU	•	x	x	x	•	x	•	x	•	GRID, Antidiskriminační platforma
ČVUT	•	•	x	x	x	x	•	x	•	Ombudsovosy na některých částech ČVUT, speciálně vyškolená osoba pro tuto problematiku na rektorátu
ČZU	•	x	x	•	•	x	•	•	•	Horizon Europe – Widera – AGRIGEP, šetření
JAMU	•	x	x	•	•	x	•	•	•	CRP, peacemakerka (pouze fakultně)
JČU	•	•	•	•	x	x	x	•	•	Projekt OP VVV „Rozvoj JU-Kapacity pro VaV“, CRP „Prevence neetického jednání na akademické půdě a podpora kompetencí v péči o oběti“
MENDELU	•	x	x	x	x	x	x	•	•	Platforma Bezpečná MENDELU (jde o aktivity prevence a řešení případů nevhodného chování)
MUNI	•	•		•	•	•	•	•	•	Síť kontaktních osob, komise pro případy sexuálního obtěžování, anonymní studentská celouniverzitní předmětová anketa, pracoviště celouniverzitní ochrany práv
Ostravská univerzita	x	•	x	•	x	•	•	•	x	
SU v Opavě	•	•	•	•	x	x	x	x	•	Příručka „Respekt!“
TUL	•	•	•	•	•	•	•	•	•	Šetření, CRP disciplinární komise
UJEP	•	•	x	x	x	x	•	•	•	CRP, řešení projektu financovaného z Norských fondů Prevence genderové podmíněného násilí v pracovním prostředí veřejných VVI
UK	x	•	x	x	•	•	•	•	•	Metodika šetření podnětů nevhodného chování, CRP, aplikace Nenech to být, publikace
UMPRUM	x	•	•	•	x	x	•	x	x	Nezávislé šetření spokojenosti na škole, intervizní skupina, psycholožka
UHK	•	•	•	•	•	x	•	•	•	Platforma „Nenech to být“, CRP
Univerzita Palackého v Olomouci	•	•	•	•		•				
Univerzita Pardubice	•	•	•	•	•	•	•			CRP Sociální bezpečí, nahrávka webináře ke GBV
UTB Zlín	•	•	•	•	•	•	•			CRP Sociální bezpečí
Veterinární univerzita Brno	•	•				•				CRP Sociální bezpečí
VŠB-TUO	•	•	•		•	•	•			Šetření v oblasti přístupu univerzity k SO
VŠE	•		•	•				•		Oddělení interní kontroly a auditu
VŠCHT	•		•	•	•	•	•	•		
VUT										CRP Sociální bezpečí, kontaktní osoba pro sociální bezpečí
VŠPJ			•	•	•	•	•	•		
VŠTE ČB	•	•		•						
ZČU	•	•	•	•		•	•			UniSAFE

Sexuální a genderově podmíněné obtěžování na vysokých školách

Analýza výročních zpráv vysokých škol za rok 2023

Anna Donovalová
Zuzana Andreska
Marcela Linková

**Vydal: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Jiilská 1, Praha 1**

Vydání první

Praha 2024

© Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2024

Jazyková korektura: EKO Překlady s.r.o.

Grafika a sazba: Hedvika Vilinger Člupná

Publikaci vydalo Národní kontaktní centrum – gender a věda
Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., s podporou projektu sdílených
činností CZERA financovaného MŠMT (identifikační kód MS2103).

Toto dílo je licencováno pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0.

Licenční podmínky navštivte na adrese creativecommons.org.

978-80-7330-428-7 (online – pdf)

